

Old map collections in Hungary

by Szilvia Andrea Holló

Map collection in the National Széchény Library

This library was founded in 1802. The 1500 maps (212 manuscripts) were donated to the library by its founder, Ferenc Széchény. The original holding consisted primarily of 18th century maps, atlases, since this time the holdings have been continuously supplemented through donations (e.g. Lajos Kossuth, Ferenc Deák). For the present day collection of approximately 200 000 cartographic records. The map collection became an independent section of the library in 1939. Today it possesses approximately 85 000 printed maps, 4500 manuscript maps, 5200 atlases, 52 globes and about 93 500 cadastral surveys and land registers, first of all about Hungary and the surrounding countries.

The collection of early manuscript maps includes many important works as well. Of these, mention should be made of the *Cartae Maritimae*, a sevenpage navigation map by Benincasa from 1474 belonging to the original Széchény collection, of two portolan maps drawn in color on parchment from 1621 and 1623, of the work of Hessel, and the works of two Italian cartographers: Stenghri and Spalla, which were drawn and painted with unparalleled precision. These foreign works are supplemented by the works of Hungary's finest 18th century cartographer, Samuel Mikovinyi and the outstanding works of other engineers from the 18th and 19th centuries who worked in the areas of public administration, regulation of rivers. The most famous of whom are Antal Balla, József Beszédes, and so on. The map collection also boasts the first speleological map in Europe, a map of the caves at Aggtelek drawn by József Sartory in 1794.

Another of the map collection's most valuable treasures is the collection of 105 engravings donated by Enea Lanfranconi. These engravings of Hungary and its regions are the works of such great 16th – 18th century cartographers: Lazius, Coronelli, De Wit, Zsámboky, Mikovinyi. Of special interest in the history of cartography is the large map of Hungary, the work of Müller: this map was based on surveys of the first authentic map of Hungary.

Some of the other specialities: map-series about the English counties from the 18th century or a map about Suriname, the Dutch plantation for sugar cane.

Valuable works can be found among the collection of atlases as well as the foreign atlases include, among others *Geographia* by Ptolemaios, the twelve pages of wood engravings by Froschauer printed in Zürich in the first half of the 16th century is also a valuable addition to the collection.

The golden age of atlases is well-represented by the work of Ortelius, Mercator, Blaeu in three different editions, and by the large world atlases of Janssonius, De Wit, Homann and so on. Important hungarian atlases are also preserved in the map collection. The first, the work of Gábor Hevenesi published in 1689 under the title *Parvus Atlas Hungariae*.

Special mention deserves to be made of the atlas depicting the copper mines in the Oravica region (now in Romania) from 1771.

The collection of globes can also boast of outstanding members: the copper plated globe of Matteo Greuter (made in 1632, diameter 48 cm), the hand-drawn globe of László Perczel (made in 1862, diameter 132 cm). Perczel's globe is one of the largest ever made in Hungary. The map collection strives to collect all manuscripts and printed maps, atlases and globes published in Hungary or those published abroad relating to Hungary (e.g. about the plan of draining Balaton).

Card catalogues list not only the titles of the individual works but provide information on the contents as well. Special catalogues arranged according to author, title, publisher and in the case of the manuscript maps and atlases a separate catalogue arranged chronologically all serve to facilitate the use of the holding. And at the end of this year the collection will get in the Internet-system.

Military Historical Maps

This collection is the largest one of its kind in Hungary, a completely public collection and it is open for any type of scientific work.

<http://cimec.ro> - <http://istoriebv.ro>

It was established after the World War I based on the materials of the Military Archives in Vienna. The collection of this archives was distributed among the successor states of the Austro-Hungarian Monarchy. There were more than 50 000 old maps concerning Hungary, their transfer was finished by 1930.

The domain of collection has extended since 1920, nowadays all this kind of maps are collected. After 1945 the map collection overtook a large collection from the Cartographic Institute of the Hungarian People's Army (60.000 pieces).

The original structure of the collection remained intact. It means that the photocopies from the materials left in Austria, the nomenclature correspond with the system of the Military Archives in Vienna.

The maps are preserved in a systematic division of great continents with a breakdown by countries. The collection grouped according to countries is divided into 3 parts: political, physical and scientific. Other parts of the collection are: topographic, relief, wall maps, geographical and historical atlases, city maps covering Hungary from the 3 military surveys. This is the most studied section by researchers. Military historical maps have great importance in the collection: e.g. fortification maps. Aerial photographs and films have their separated group. Remains of military Reconnaissance flight materials which were made before or during the World War II – could and survived the stormy years – are also kept here.

The catalogues are up-to-date, in the different systems.

Hărți vechi – în colecții din Ungaria

de Szilvia Andrea Holló

Colecția de hărți a Bibliotecii Naționale a Ungariei Széchényi

Bazele acestei biblioteci au fost puse în anul 1802. Primele 1500 de hărți (dintre care 212 manuscrise) au fost donate de fondatorul acestei instituții culturale, Ferenc Széchényi. Patrimoniul originalilor constă în principal din hărți și atlase aparținând în general secolului al XVIII-lea; până în zilele noastre colecțiile cartografice au fost completate permanent prin donații, cum ar fi cele ale lui Lajos Kossuth, Ferenc Déak și alții.

În prezent, numărul documentelor cartografice se ridică la aproximativ 200.000.

Începând cu anul 1939, colecția de hărți s-a constituit într-o secție separată, cuprinzând aproximativ 85.000 hărți tipărite, 4.500 hărți manuscrise, 5.200 atlase, 52 globuri și în jur de 93.000 planșe cadastrale și registre agricole din Ungaria și din țările învecinate.

Colecția hărților timpurii, în manuscris cuprinde o serie de lucrări importante. Dintre acestea trebuie menționată „Cartae Mantimae”, o hartă de navigație în 7 pagini, datată 1474 și aparținând lui Benincasa, care a făcut parte din colecția inițială a lui Széchényi, două hărți portulan, desenate pe pergament (1621 și 1623) cu mare precizie de doi cartografi italieni: Stenghri și Spalla.

Autorii străini se completează cu opera renumitului cartograf maghiar al secolului al XVIII-lea, Sámuel Mikoviny și cu operele altor ingineri din secolele XVIII-XIX, care au lucrat în domeniul administrației publice și în regularizarea cursurilor unor râuri. Printre cei mai renumiți se numără: Antal Balla, József Beszedes și alții.

Colecția de hărți se mândrește, de asemenea și cu prima hartă speologică a Europei, trasată de József Sartory în anul 1794 și dedicată peșterilor din Aggtelek.

O altă colecție extrem de valoroasă constă în 105 gravuri donate de Enea Lanfranconi. Aceste planșe, conținând imagini ale diferitelor regiuni ale Ungariei sunt semnate de marii cartografi ai secolelor XVI-XVIII: Lazius, Coronelli, De Wit, Sambucus, Mikoviny.

De un interes aparte se bucură marea hartă a Ungariei, operă a lui Müller, bazată pe măsurători efectuate pe teren (primul document cartografic de acest fel).

Mai pot fi amintite hărțile speciale, cum ar fi harta ținuturilor engleze (secolul al XVIII-lea) sau harta Surinamului, cuprinzând plantațiile olandeze de trestie de zahăr.

Opere valoroase mai pot fi găsite și printre colecțiile de atlase (străine și autohtone), cum ar fi: Geografia lui Ptolemeu, edițiile Froschauer, tipărite la Zürich în prima jumătate a secolului al XVI-lea.

„Vârsta de aur” a atlaselor este bine reprezentată prin creațiile lui: Mercator, Ortelius și Blaeu, în trei ediții diferite și de marile atlase ale lumii aparținând lui Jamssonius, De Wit, Homann și alții, cărora li se adaugă și creații similare din Ungaria. Primul atlas maghiar este cel al lui Gábor Hevenesi, publicat în anul 1689 sub titlul „Parvus Atlas Hungariae”.

O mențiune specială merită să fie făcută atlasului înfățișând minele de cupru din ținutul Oraviței (1771).

Colecția de globuri se poate mândri de asemenea cu creații remarcabile: globul placat cu aramă al lui Matteo Greuter (executat în 1632 și având un diametru de 48 cm), globul trasat de mână al lui László Perczel și datat 1862, al cărui diametru măsoară 132 cm. Această din urmă creație se situează printre cele mai mari opere de acest gen făurite în Ungaria.

Specialiștii secției de cartografie se străduiesc în prezent să achiziționeze atlase și globuri autohtone cât și străine, dar cu referiri la teritoriul Ungariei.

Din punctul de vedere al evidenței, apar nu numai titlurile operelor păstrate, ci și informații asupra conținutului.

Cataloagele sunt aranjate după: autor, titlu, editor, iar pentru hărțile manuscris există un catalog separat, pe criterii cronologice, facilitând utilizarea acestui valoros patrimoniu.

În prezent se depun eforturi pentru introducerea colecțiilor pe sistem Internet.

Colecția de hărți istorice și militare

Această colecție este cea mai mare de acest gen în Ungaria, complet publică și deschisă oricărui tip de cercetare științifică.

A fost fondată după primul război mondial, bazându-se pe materialele arhivelor Militare din Viena. Colecțiile au fost împărțite între statele succesoare ale Monarhiei Austro-Ungare, transferul realizându-se în anul 1930. Ungariei i-au revenit mai mult de 50.000 de hărți vechi. Cu timpul, colecția inițială a fost îmbogățită, existând în prezent toate tipurile de hărți. După 1945 piesele componente au depășit pe cele aflate la Institutul Cartografic al armatei maghiare.

Hărțile sunt împărțite sistematic, pe continente și acestea la rândul lor, pe țări; din punct de vedere tematic se divid în: politic, fizic și științific. Alte părți ale colecției sunt raportate la: topografie, relief, „hărți murale, atlase geografiei și istorice, planuri de orașe și de bătălii”.

De o mare importanță sunt hărțile topografice, acoperind Ungaria, hărțile istorico-geografice și planurile de fortificații; de altfel acest sector cunoaște o afluență mare de cercetători.

O grupă distinctă este alcătuită din filme și fotografii aeriene.

Tot aici se mai păstrează, supraviețuind unor perioade deosebit de furtunoase fotografii cu caracter militar, făcute din avion înainte și în timpul celui de-al II-lea război mondial.

Cataloagele de colecție sunt modernizate pe diferite sisteme, în vederea regăsirii facile a informației.

